

PENGLIBATAN USAHAWAN DALAM PERLAKSANAAN KERJA
KECIL DI MAJLIS PERBANDARAN BATU PAHAT : SATU
KAJIAN KES

PTTANUTAHN
MOHD ZAHARI BIN NORDIN
PERPUSTAKAAN TUNKU TUN ABDUL RAHMAN

KOLEJ UNIVERSITI TEKNOLOGI TUN HUSSEIN ONN

PERPUSTAKAAN KUI TTHO

3 0000 00077635 5

PTTA UTHM
PERPUSTAKAAN TUNKU TUN AMINAH

KOLEJ UNIVERSITI TEKNOLOGI TUN HUSSEIN ONN
BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS*

JUDUL : PENGLIBATAN USAHAWAN DALAM PERLAKSANAAN
KERJA KECIL DI MAJLIS PERBANDARAN BATU PAHAT :
SATU KAJIAN KES

SESI PENGAJIAN : 2002/2003

Saya MOHD. ZAHARI BIN NORDIN

(HURUF BESAR)

mengaku membenarkan tesis (PSM/Sarjana/Doktor-Falsafah)* ini disimpan di Perpustakaan dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut :

1. Tesis adalah hak milik Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn.
2. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi.
4. * Sila tandakan (✓)

SULIT

(Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub di dalam AKTA RAHSIA RASMI 1972)

TERHAD

(Mengandungi maklumat TERHAD yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan dijalankan)

TIDAK TERHAD

Disahkan oleh

(TANDATANGAN PENULIS)

(TANDATANGAN PENYELIA)

Alamat Tetap :
KAMPUNG PISANG, MUKIM
PADANG TERAP KIRI, 06300,
KUALA NERANG, KEDAH

PUAN SAREBAH BT. WARMAN

Nama Penyelia

Tarikh : 26 SEPTEMBER 2002

Tarikh : 26 SEPTEMBER 2002

CATATAN :

- * Potong yang tidak berkenaan.
- ** Jika tesis ini SULIT atau TERHAD, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh tesis ini perlu dikelaskan sebagai SULIT atau TERHAD.
- ◆ Tesis dimaksudkan sebagai tesis bagi Ijazah Doktor Falsafah dan Sarjana secara penyelidikan, atau disertasi bagi pengajian secara kerja kursus dan penyelidikan, atau Laporan Projek Sarjana Muda (PSM).

PTTA UTHM
PERPUSTAKAAN TUNKU TUN AMINAH

“Saya akui bahawa saya telah membaca karya ini dan pada pandangan saya karya ini adalah memadai dari segi skop dan kualiti untuk tujuan penganugerahan ijazah Sarjana Pendidikan Teknik dan Vokasional”.

Tandatangan : .....

Nama Penyelia : Puan Sarebah binti Warman.

Tarikh : 26 SEPTEMBER 2002

PENGLIBATAN USAHAWAN DALAM PERLAKSANAAN KERJA
KECIL DI MAJLIS PERBANDARAN BATU PAHAT : SATU
KAJIAN KES

MOHD. ZAHARI BIN NORDIN

Laporan projek ini dikemukakan
sebagai memenuhi sebahagian daripada syarat
penganugerahan Ijazah Sarjana Pendidikan Teknik dan Vokasional

Fakulti Teknologi Kejuruteraan
Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn

SEPTEMBER, 2002

PTTAUTHM
PERPUSTAKAAN TUNKU TUN AMINAH

“Saya akui karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan dan ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya”.

Tandatangan :
Nama Penulis : Mohd. Zahari bin Nordin.
Tarikh : 26 SEPTEMBER 2002

PTTAUTHM
PERPUSTAKAAN TUNKU TUN AMINAH

Teristimewa buat kedua ibu bapa tercinta, terima kasih di atas jasa, pengorbanan, nasihat dan doa kalian selama ini. Buat semua ahli keluarga, kejayaan ini adalah untuk kita bersama dan terima kasih di atas dorongan serta nasihat kalian.

PENGHARGAAN

Syukur kehadrat Allah S.W.T kerana dengan limpah kurnia-Nya, projek ini dapat disiapkan dalam tempoh yang ditetapkan. Selawat dan salam buat junjungan besar, Nabi Muhammad S.A.W serta keluarganya, para sahabat-sahabat baginda dan para ambia muslimin dan muslimat yang direhdai Allah.

Ucapan terima kasih dan penghargaan ikhlas buat Puan Sarebah binti Warman selaku penyelia projek sarjana ini di atas sokongan, bimbingan dan dorongan yang diberikan sepanjang tempoh perlaksanaan projek sarjana ini.

Penghargaan dan ucapan terima kasih juga ditujukan kepada semua pegawai dan pekerja di Majlis Perbandaran Batu Pahat dan kontraktor-kontraktor yang terlibat dalam memberikan kerjasama dan bantuan di sepanjang proses perlaksanaan projek sarjana ini.

Tidak dilupakan juga, ribuan ucapan terima kasih dan penghargaan diucapkan kepada rakan-rakan seperjuangan di atas kerjasama dan sokongan ikhlas daripada anda sekalian. Begitu juga kepada mana-mana pihak yang turut terlibat sama ada secara langsung atau tidak langsung.

Semoga Allah membala segala jasa baik kalian di masa akan datang untuk terus berjaya dalam segala bidang yang diceburi.

Wassalam.

ABSTRAK

Aktiviti pembangunan di Malaysia yang aktif dewasa kini telah menarik ramai pihak untuk terlibat sebagai kontraktor pembinaan khususnya kaum Bumiputera. Adalah menjadi hasrat kerajaan untuk mewujudkan Masyarakat Perdagangan Dan Perindustrian Bumiputera yang berdaya saing bagi menjadikan Malaysia sebuah negara maju menjelang tahun 2020. Walau bagaimanapun, para usahawan yang menceburkan diri dalam bidang pembinaan khususnya sebagai kontraktor kecil menghadapi pelbagai masalah sehingga ada yang terpaksa gulung tikar. Kontraktor kecil yang mendapatkan projek daripada kontraktor utama atau pihak swasta terutamanya, turut menghadapi masalah dalam perlaksanaan operasi. Antaranya ialah sukar mendapatkan modal dari institusi kewangan, kelewatan dalam mendapatkan bayaran dari kerja yang telah dilaksanakan dan sebagainya. Sejarah dengan perancangan pihak kerajaan untuk menyalurkan kerja kecil untuk dilaksanakan oleh kontraktor Kelas F. Maka, sektor kerajaan dilihat sebagai salah satu pihak yang boleh dijadikan tumpuan utama di kalangan kontraktor kecil khususnya Kelas F untuk mendapatkan peluang kerja. Kajian ini dijalankan bagi mengenalpasti skop kerja kecil yang ditawarkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat kepada para usahawan, mengenalpasti kaedah pengagihan kerja kecil yang diamalkan, mengenalpasti kriteria-kriteria yang dipertimbangkan dalam memilih kontraktor untuk melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan, mengenalpasti masalah-masalah syarikat kontraktor yang pernah melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan dan seterusnya mengenalpasti latar belakang pendidikan kontraktor terlibat. Proses pengumpulan data utama dibuat dengan mendapatkan maklumbalas daripada pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat dan juga di kalangan kontraktor Kelas F bagi menjawab persoalan kajian. Hasil dari kajian yang dijalankan telah mengenalpasti bahawa terdapat 32 skop kerja kecil yang ditawarkan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat kepada para usahawan. Kerja kecil tersebut diagihkan kepada para kontraktor melalui tiga kaedah utama iaitu melalui undian, lantikan terus dan sebutharga. Terdapat pelbagai kriteria yang dipertimbangkan dalam proses pemilihan kontraktor bergantung kepada kaedah pengagihan yang digunakan. Di akhir kajian, satu produk iaitu Modul Keusahawanan Kerja Kecil dibangunkan berdasarkan kepada hasil kajian yang telah diperolehi.

ABSTRACT

Development activities in Malaysia that is growing rapidly nowadays has attracted many parties to involve as contractor especially the Bumiputra. It has been the aspiration of the government to create the competitive ability in the Bumiputra Trade Society and Industry with hope of making Malaysia a developed country by the year 2020. Nevertheless, entrepreneurs who get involved in the construction field as especially small contractor facing of various problems until there is the one who is forced to close business. Small contractor who finds the small project from main contractor or private sector facing of various problems in implementation of their operation. Among is difficult to find capital from financial institutions, delay in finding payment from task implemented etc. In regard to the government's plan to channel smaller project to be implemented by Class F contractors. Then, the government sector is seen as one of the groups who can become the primary focus among small contractors of especially Class F to find opportunity project. This research was carried out to identify the scope of small project that is being offered to entrepreneurs by Batu Pahat Town Council, to identify the method of small project delegating that is implemented, identify criteria's that are to be considered in selecting the contractor to carry out small project that is offered, identifying the contractor's problems that had carried out of small project and to identifies the contractor's educational background is involved. Process of primary data collection is made by getting feedback from Town Council of Batu Pahat itself and also among Class F contractors to answer the research question. Results from study shows that there are about 32 scopes of small project that is being offered by Batu Pahat Town Council to entrepreneurs. The small project is delegated through three primary methods to contractors that are passing through the vote, appointing directly and quotation. There are various criteria's that are considered in the contractor's election process depending on the method of distribution used. At the end of this research, a product called Entrepreneurship's of Small Project Module is developed to be based to result of research that was obtained.

KANDUNGAN

BAB PERKARA

MUKA SURAT

BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS

i

PENGESAHAN PENYELIA

ii

JUDUL

iii

PENGAKUAN

iv

DEDIKASI

v

PENGHARGAAN

vi

ABSTRAK

vii

ABSTRACT

xii

KANDUNGAN

xiii

SENARAI JADUAL

xii

SENARAI RAJAH

xiii

SENARAI LAMPIRAN

xiv

I PENDAHULUAN

1.1 Pengenalan	1
1.2 Latar Belakang Masalah	3
1.3 Pernyataan Masalah	4
1.4 Persoalan Kajian	7
1.5 Objektif Kajian	8
1.6 Skop Kajian	9
1.7 Kepentingan Kajian	9
1.8 Definisi Istilah dan Operasional	10

II KAJIAN LITERATUR

2.1 Pengenalan	13
2.2 Usahawan dan Keusahawanan	14
2.3 Kontraktor Kelas F	15
2.4 Pengenalan Kerja Kecil	18
2.5 Kaedah Pengagihan Kerja Kecil Secara Undian, Latikan Terus dan Sebut Harga	19
2.6 Permasalahan Kontraktor Bumiputera	20
2.6.1 Pengurusan Strategik	21
2.6.2 Pengurusan Kewangan	22
2.6.3 Pengurusan Pemasaran	22
2.6.4 Pengurusan Sumber Manusia	23
2.6.5 Polisi dan Prosedur Kerajaan	24
2.6.6 Masalah Operasi dan Peribadi Kontraktor	24
2.7 Latar Belakang Pendidikan Usahawan	25

III METOD KAJIAN

3.1 Pengenalan	27
3.2 Rekabentuk Kajian	27
3.3 Sumber Data	30
3.3.1 Data Sekunder	30
3.3.2 Data Primer	30
3.4 Populasi, Sampel dan Responden Kajian	31
3.5 Instrumentasi Kajian	32
3.5.1 Borang Temubual	32
3.5.2 Borang Soal Selidik	32
3.6 Kaedah Analisis Data	33
3.7 Kajian Rintis (Pilot Test)	35
3.8 Batasan Kajian	35
3.9 Andaian	36

IV ANALISIS KAJIAN

4.1 Pengenalan	37
4.2 Analisis Borang Temubual	38
4.2.1 Kaedah Analisis	38
4.2.2 Skop Kerja Kecil Yang Ditawarkan Oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat	38
4.2.2.1 Jabatan Kejuruteraan Dan Bangunan	39
4.2.2.2 Jabatan Perancangan Dan Pengindahan	48
4.2.3 Kaedah Pengagihan Kerja Kecil Yang Diamalkan Oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat	50
4.2.3.1 Kaedah Undian	50
4.2.3.2 Kaedah Lantikan Terus	54
4.2.3.3 Kaedah Sebutharga	55
4.2.4 Kriteria-Kriteria Yang Diberikan Pertimbangan Oleh Pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat Dalam Memilih Kontraktor	60
4.2.4.1 Kaedah Undian	61
4.2.4.2 Kaedah Lantikan Terus	62
4.2.4.3 Kaedah Sebutharga	64
4.3 Analisis Borang Soal Selidik	67
4.3.1 Bahagian A : Analisis Maklumat Profil Syarikat	68
4.3.1.1 Kaedah Analisis	68
4.3.1.2 Umur Pemilik	68
4.3.1.3 Usia Syarikat	69
4.3.1.4 Bilangan Pekerja	70
4.3.2 Bahagian B : Masalah-Masalah Kontraktor	70
4.3.2.1 Kaedah Analisis	70
4.3.2.2 Masalah Pengurusan Strategik	71
4.3.2.3 Masalah Pengurusan Kewangan	73
4.3.2.4 Masalah Pengurusan Pemasaran	76
4.3.2.5 Masalah Pengurusan Sumber Manusia	80
4.3.2.6 Masalah Berhubung Polisi Dan Prosedur Kerajaan	84

4.3.2.7	Masalah Operasi Dan Peribadi Kontraktor	86
4.3.3	Bahagian C : Analisis Latar Belakang Pendidikan Kontraktor	91
4.3.3.1	Kaedah Analisis	91
4.3.3.2	Latar Belakang Pendidikan	91
V	REKABENTUK PRODUK	
5.1	Pengenalan	94
5.2	Latarbelakang Penghasilan Produk	94
5.3	Objektif Produk	95
5.4	Batasan Produk	96
5.5	Kegunaan Produk	96
5.6	Kelebihan Produk	96
5.7	Sasaran Penggunaan Produk	97
5.8	Bentuk Dan Ciri-Ciri Produk	97
5.9	Kronologi Pembinaan Produk	98
5.9.1	Pengenalpastian Masalah	99
5.9.2	Penetapan Objektif	99
5.9.3	Kajian Literatur	99
5.9.4	Penetapan Metod Kajian	99
5.9.5	Pengumpulan Data	100
5.9.5.1	Data Sekunder	100
5.9.5.2	Data Primer	100
5.9.6	Analisis Data	101
5.9.7	Penghasilan Produk	101
5.10	Permasalahan Dalam Membangunkan Produk	101
5.11	Penutup	102
VI	KESIMPULAN DAN CADANGAN	
6.1	Pengenalan	103
6.2	Kesimpulan	104

6.2.1	Skop Kerja Kecil Yang Ditawarkan Oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat	104
6.2.2	Kaedah Pengagihan Kerja Kecil Yang Diamalkan Oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat	106
6.2.3	Kriteria-Kriteria Yang Diberikan Pertimbangan Oleh Pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat Dalam Memilih Kontraktor	107
6.2.4	Masalah Syarikat Kontraktor Yang Pernah Melaksanakan Kerja Kecil Yang Ditawarkan Oleh Pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat	109
6.2.5	Latar Belakang Pendidikan Kontraktor Yang Pernah Melaksanakan Kerja Kecil Yang Ditawarkan Oleh Pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat	111
6.3	Cadangan	111
6.3.1	Pendedahan Mengenai Skop Kerja Kecil Kepada Usahawan Terlibat	112
6.3.2	Pemahaman Berhubung Kaedah Pengagihan Kerja Kecil Yang Diamalkan	112
6.3.3	Pemahaman Berhubung Kriteria Yang Diberikan Pertimbangan Oleh Pihak Majikan Dalam Memilih Kontraktor Untuk Melaksanakan Kerja Kecil Yang Ditawarkan	113
6.3.4	Mengenalpasti dan Berusaha Mengatasi Masalah Yang Dihadapi	113
6.3.5	Pengalaman Kerja dan Menghadiri Kursus Jangka Pendek Sebagai Satu Cara Mendapatkan Pengalaman dan Pengetahuan Dalam Bidang Yang Diceburi	114
6.4	Cadangan Kajian Lanjutan	114
	RUJUKAN	116
	LAMPIRAN	

SENARAI JADUAL

NO. JADUAL	TAJUK	MUKA SURAT
2.1	Kelas Pendaftaran Kontraktor	16
3.1	Analisis Skala Likert	34
4.1	Umur Pemilik	68
4.2	Usia Syarikat	69
4.3	Bilangan Pekerja	70
4.4	Pihak Yang Menyediakan Perancangan Strategik Syarikat	71
4.5	Masalah Pengurusan Strategik	72
4.6	Masalah Pengurusan Kewangan	75
4.7	Kaedah Mendapatkan Projek / Kontrak Baru	77
4.8	Masalah Pengurusan Pemasaran	78
4.9	Masalah Pengurusan Sumber Manusia	82
4.10	Masalah Berhubung Polisi Dan Prosedur Kerajaan	85
4.11	Masalah Operasi Dan Peribadi Kontraktor	88
4.12	Latar Belakang Pendidikan Kontraktor	92

SENARAI RAJAH

NO. RAJAH	TAJUK	MUKA SURAT
4.1	Sumber Pembiayaan Syarikat	74
4.2	Kaedah Mendapatkan Tenaga Kerja	80
4.3	Pihak Yang Menjadi Pelanggan	84
4.4	Ciri-Ciri Usahawan (Kontraktor)	87
5.1	Langkah Penghasilan Produk	98

PTTA UTHM
PERPUSTAKAAN TUNKU TUN AMINAH

SENARAI LAMPIRAN

LAMPIRAN

- A Borang Temubual
- B Borang Soal Selidik
- C Analisis Kebolehpercayaan : SPSS
- D Carta Organisasi MPBP
- E Produk : Modul Keusahawanan Kerja Kecil

PTTA UTHM
PERPUSTAKAAN TUNKU TUN AMINAH

BAB I

PENDAHULUAN

1.1 Pengenalan

Peningkatan sumbangan usahawan dalam merealisasikan kehendak kemodenan semakin ditagih untuk menjana kerancakan guna tenaga dalam pelbagai bidang dan sektor termasuklah sektor perdagangan dan perindustrian. Dengan terlaksananya Dasar Ekonomi Baru, pembangunan usahawan terutamanya di kalangan golongan Bumiputera adalah penting untuk menggalakkan penglibatan mereka dalam sektor perdagangan dan perindustrian.

Kementerian Pembangunan Usahawan (KPUN) telah diamanahkan untuk mewujudkan usahawan Bumiputera yang berkualiti dan berdaya saing. Bagi menjayakan misi ini, Kementerian telah mengambil pelbagai langkah untuk mewujud dan melaksanakan program pembangunan usahawan. Antara langkah tersebut termasuklah menyebarkan peluang-peluang baru yang boleh diceburi oleh usahawan, menggalakkan pembangunan usahawan oleh agensi-agensi di bawah Kementerian dan menggembungkan jaringan strategi dengan pihak swasta. Selain daripada itu, Kementerian juga berusaha dalam membangunkan usahawan melalui pengenalpastian peluang-peluang perniagaan dan menyediakan persekitaran yang kondusif kepada usahawan-usahawan termasuk para kontraktor (Mohamed Nazri Abd. Aziz, 2001).

Selaras dengan dasar "domestic led growth", kerajaan telah mengumumkan pakej rangsangan tambahan berjumlah RM 4.3 bilion pada 25 September 2001. Ini merupakan langkah tambahan kepada pakej "pre-emptive" sebanyak RM 3 bilion yang telah diumumkan pada Mac 2001. Di samping merangsang aktiviti ekonomi dalam negeri, pakej ini juga bertujuan untuk membendung kesan negatif terhadap golongan berpendapatan rendah dan lemah. Ia juga bertujuan menjana aktiviti perniagaan, menambah peluang pendapatan kepada usahawan kecil dan membantu perniagaan runcit. Dalam hubungan ini, projek khas kerja kecil luar bandar akan ditawarkan khusus kepada kontraktor Bumiputera tempatan Kelas F dan juga kontraktor bukan Bumiputera (Mahathir Mohamad, 2001).

Sebenarnya, berbagai langkah dan usaha telah dilaksanakan oleh pihak kerajaan dalam melahirkan para usahawan yang berdaya saing bagi membantu memajukan ekonomi negara. Walau bagaimanapun, krisis ekonomi yang melanda rantau Asia Tenggara beberapa tahun kebelakangan ini juga turut memberi kesan yang besar terhadap negara. Peluang-peluang pekerjaan yang ada pada masa kini turut terjejas terutamanya di kalangan usahawan kecil. Kebanyakan peluang kerjaya dalam bidang pembinaan dan pembangunan terpaksa dibekukan seketika. Bagitu juga peluang pekerjaan di sektor awam dan swasta (Suria Md. Yusof, 2001). Tetapi peluang di dalam bidang keusahawanan masih terbuka luas khususnya dalam perlaksanaan kerja-kerja kecil. Adalah menjadi strategi pihak kerajaan dalam menambahkan perbelanjaan bagi perlaksanaan kerja-kerja pembinaan kecil di mana ianya akan memberi keuntungan kepada usahawan kecil dalam bidang pembinaan khususnya kontraktor Kelas F. Cara ini membantu dalam mengaktifkan kembali ekonomi negara (Mahathir Mohamad, 2001).

Majlis Perbandaran Batu Pahat merupakan salah satu badan kerajaan yang menawarkan kerja kecil untuk dilaksanakan oleh kontraktor kelas rendah khususnya kontraktor Kelas F. Antara kerja kecil yang ditawarkan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat adalah seperti kerja-kerja lanskap di taman-taman rekreasi atau di sepanjang jalan-jalan utama bandar, membersihkan kawasan, memasang longkang, membina kawasan untuk beriadah, membina kemudahan awam, membaiki jalan-jalan rosak dan lain-lain lagi. Kebiasaannya, kerja kecil yang dilaksanakan tidak memerlukan masa yang lama untuk disiapkan.

1.2 Latar Belakang Masalah

Keusahawanan merupakan suatu bidang yang amat luas dan mencabar terutamanya dalam perkembangan era globalisasi. Sejajar dengan perkembangan tersebut, peranan usahawan juga turut menjadi lebih mencabar, kompleks dan pelbagai dalam menyumbang ke arah pembinaan sebuah negara yang maju, dinamik dan progresif (Suria Md. Yusof, 2001).

Menurut Mohd Amir Sharifuddin Hashim (1992), peranan usahawan dalam pembangunan ekonomi mula menarik perhatian ahli-ahli ekonomi sejak ianya dikemukakan oleh Richard Cantellon dalam tahun 1805. Kini usahawan telah diakui sebagai faktor yang paling kritis dalam pembangunan ekonomi sesebuah negara.

Menyedari hakikat tersebut, Dasar Ekonomi Baru dibentuk untuk membasmi kemiskinan dan memastikan struktur ekonomi penduduk berada di dalam keadaan seimbang sama ada dari segi peluang untuk mendapatkan pelajaran mahupun pekerjaan (Shahidan Kassim, 1992). Oleh itu, pihak kerajaan sentiasa memberikan galakan kepada golongan Bumiputera untuk melibatkan diri dalam bidang perniagaan dan keusahawanan termasuklah sebagai kontraktor pembinaan.

Kontraktor Kelas F didefinisikan sebagai syarikat kecil yang layak menender pelbagai kerja awam dan mempunyai modal minimum RM 5,001. Ia adalah kategori syarikat kontraktor paling kecil berdaftar dengan Pusat Perkhidmatan Kontraktor (PKK) di Kementerian Usahawan. Kontraktor Kelas F yang berdaftar dengan PKK perlu membayar yuran pendaftaran RM 50 dan yuran pembaharuan RM 25 setiap dua tahun sekali. Kontraktor kelas ini adalah merupakan bilangan yang paling banyak sekali iaitu meliputi 64% daripada keseluruhan kontraktor yang ada (Sudin Haron *et.al*, 1999).

Ekonomi Malaysia yang terus menunjukkan pertumbuhan yang memberansangkan telah mewujudkan banyak peluang perniagaan untuk diteroka oleh para usahawan. Selain daripada bidang tradisional yang boleh diterokai oleh usahawan kecil dalam aktiviti perniagaan, pihak kerajaan juga berhasrat untuk melihat usahawan Bumiputera berkembang dalam bidang lain seperti pembinaan.

Oleh itu, peluang dibuka dengan lebih luas kepada kontraktor Bumiputera dari Kelas F hinggalah ke A dan Wibawa untuk turut serta dalam projek-projek pembinaan yang dilaksanakan (Abd. Ghani Othman, 2001). Bagi kontraktor Kelas F, terdapat pelbagai peluang kerja kecil yang boleh dilaksanakan oleh mereka selari dengan keupayaan yang dimiliki khususnya projek-projek yang ditawarkan oleh badan kerajaan.

Antara badan kerajaan yang menawarkan kerja kecil untuk dilaksanakan ialah Majlis Perbandaran Batu Pahat. Sebagai mana yang telah kita sedia maklum, terdapat banyak kerja kecil yang ditawarkan oleh sebuah majlis perbandaran khususnya Majlis Perbandaran Baru Pahat kepada kontraktor-kontraktor yang dikategorikan di dalam Kelas F di mana ianya melibatkan kerja-kerja pembinaan, penyenggaraan dan pembersihan di bawah RM 100,000.00. Untuk makluman, hanya golongan Bumiputera sahaja yang layak untuk mendaftar di dalam kelas tersebut seperti mana yang akan dijelaskan dengan lebih terperinci dalam bab 2.

Menyedari bahawa perlaksanaan kerja-kerja kecil oleh pihak kontraktor mampu untuk mengaktifkan ekonomi negara. Maka di bawah Belanjawan 2001 dan peruntukan tambahan di bawah Paket Rangsangan, pihak kerajaan telah memperuntukan 1 billion ringgit bagi projek-projek kecil untuk dilaksanakan di seluruh negara. Melalui kerja-kerja kecil yang dilaksanakan, penduduk setempat dapat menikmati kemudahan yang disediakan, kontraktor kecil Bumiputera mendapat kontrak, peniaga dapat membekal bahan binaan dan seterusnya pertumbuhan ekonomi akan terjana. Adalah dianggarkan sebahagian besar daripada hampir 17,500 kontraktor Kelas F Bumiputera berpeluang terlibat dalam projek-projek kecil ini (Mahathir Mohamad, 2001).

1.3 Pernyataan Masalah

Hasil daripada pelbagai jenis galakan yang diberikan oleh pihak kerajaan dan juga kesedaran golongan Bumiputera berhubung peluang-peluang yang boleh diperolehi di dalam industri pembinaan, maka bilangan kontraktor Kelas F yang mendaftar di Pusat Khidmat Kontraktor (PKK) telah meningkat dengan

menggalakkan. Ketika ini, dianggarkan lebih 19,000 kontraktor Kelas F di seluruh negara. Jumlah itu dikatakan melebihi jumlah kerja yang ditawarkan bagi kategori berkenaan (Azmi Khalid, 2001). Disebabkan jumlah kontraktor Kelas F yang terlalu ramai berbanding dengan kerja yang ditawarkan, di sini timbul masalah di mana usaha yang telah dilaksanakan oleh kerajaan dalam meningkatkan jumlah usahawan Bumiputera telah menyebabkan mereka tidak mempunyai peluang pekerjaan untuk dilaksanakan.

Menurut Mohamad Idris (2000), bilangan kontraktor kecil di negeri Johor adalah tinggi tetapi cuma 25% sahaja daripada bilangan kontraktor tersebut aktif di dalam melakukan kerja yang ditawarkan. Selebihnya hanya mendapatkan lesen akibat terikut-ikut perbuatan orang lain apabila terpengaruh dengan hasil yang akan didapati atau untuk mendapatkan komisen bagi kerja yang dilakukan oleh pihak lain dengan menggunakan lesen mereka. Kebanyakan mereka mengambil peluang untuk mendapatkan lesen apabila mereka telah pencen daripada kerja asal di mana pengalaman mereka di dalam industri binaan adalah sedikit.

Dari satu sudut, peningkatan jumlah kontraktor Kelas F merupakan satu petanda yang baik terhadap usaha-usaha yang telah dilakukan oleh kerajaan serta menuju ke arah untuk mencapai matlamat utama Dasar Ekonomi Baru (DEB) iaitu untuk menggalakkan penyertaan 30% kaum Bumiputera di dalam sektor ekonomi. Namun demikian, jika dilihat dari satu sudut yang berlainan pula, akibat daripada penyertaan yang sangat tinggi usahawan dalam bidang ini, maka peluang-peluang untuk mendapatkan kontrak bagi kerja-kerja kecil juga akan terhad. Perkara ini berlaku kerana wujud persaingan yang tinggi bagi mendapatkan kerja tersebut. Akibat daripada kesukaran mendapatkan kerja, maka banyak kontraktor-kontraktor kecil terpaksa gulung tikar kerana sudah tidak mampu untuk menanggung kos operasi syarikat mereka (Ahmad Muazrin Abdullah, 2000).

Dalam perlaksanaan sesuatu projek pembinaan, pihak kerajaan tidak seharusnya menyatukan kerja-kerja kecil untuk dijadikan satu projek besar dan akhirnya diserahkan kepada kontraktor kecil melalui syarikat besar. Cara ini sungguhpun memberi banyak kelebihan kepada pihak kerajaan tetapi yang menanggung risiko adalah kontraktor-kontraktor kecil Bumiputera yang

melaksanakan projek terbabit kerana segala pembayaran yang dilaksanakan dibuat melalui kontraktor besar yang diberikan kerja tersebut (Marsum Paing, 2001). Keadaan seperti ini akan menimbulkan pelbagai masalah khususnya kepada kontraktor kecil yang terlibat seperti masalah kelewatan dalam mendapatkan pembayaran, masalah mendapatkan modal dan sebagainya.

Projek-projek yang diperolehi daripada kontraktor utama tidak melayakkan kontraktor kelas rendah untuk mendapatkan pinjaman daripada pihak bank kerana surat tawaran yang dikeluarkan oleh kontraktor utama tidak diterima untuk dijadikan sandaran oleh pihak bank. Perkara seperti ini menimbulkan kerumitan kepada kontraktor kecil terbabit dalam mendapatkan pinjaman, seterusnya kontraktor kecil terbabit menghadapi masalah kewangan dan menyebabkan kerja terbabit gagal disiapkan dalam tempoh masa yang ditetapkan (Mohd Sani Md Said, 2001). Oleh itu, pemberian kerja kecil secara terus kepada kontraktor kecil oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat adalah suatu kaedah yang praktikal bagi menjaga kebijakan dan menggalakkan perkembangan usahawan Bumiputera khususnya dalam bidang pengkontraktoran.

Pertukaran dalam sistem perolehan sesuatu projek kerajaan secara sebut harga dan proses rundingan terus dengan pihak kerajaan sama ada di peringkat daerah, negeri maupun kebangsaan kepada perlaksanaan secara penswastaan telah menyebabkan kumpulan kontraktor terbabit (kontraktor Kelas F) kehilangan peluang untuk memperolehi projek-projek kerajaan. Tender terbuka untuk melaksanakan projek-projek berkenaan pastinya akan memihak kepada kontraktor kelas atasan yang lebih berkemampuan dari segi kewangan dan tenaga kerja. Kontraktor-kontraktor utama biasanya akan melantik beberapa kontraktor Kelas F untuk melaksanakan projek terbabit dan memberi bayaran yang rendah kepada mereka. Malahan sering berlaku kes-kes kelewatan dalam membuat pembayaran kepada kontraktor kecil terbabit (Marsum Paing, 2001).

Jadi, langkah Majlis Perbandaran Batu Pahat memberikan projek kerja kecil kepada kontraktor Kelas F adalah suatu kaedah yang baik demi menjaga kebijakan golongan Bumiputera dan seterusnya mencapai matlamat Dasar Ekonomi Baru (DEB). Perkara yang cuba diketengahkan di dalam kajian ini adalah mengenalpasti

skop kerja kecil yang boleh diperolehi oleh usahawan kecil Bumiputera di Majlis Perbandaran Batu Pahat, mengenalpasti kaedah pengagihan kerja kecil yang diamalkan, dan mengenalpasti kriteria yang diberi pertimbangan dalam pemilihan kontraktor untuk melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan. Disamping itu, kajian di pihak kontraktor akan dibuat bagi mengenalpasti masalah-masalah yang dihadapi oleh mereka dan juga latar belakang pendidikan yang dimiliki, sekurang-kurangnya untuk menjadi seorang kontraktor Kelas F.

1.4 Persoalan Kajian

Persoalan kajian yang ingin dijawab dalam kajian ini ialah :

1. Apakah skop kerja kecil yang ditawarkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat kepada para usahawan ?
2. Apakah kaedah pengagihan kerja kecil yang diamalkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat ?
3. Apakah kriteria-kriteria yang diberikan pertimbangan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat dalam memilih kontraktor untuk melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan ?
4. Apakah masalah-masalah syarikat kontraktor yang pernah melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat ?
5. Apakah latar belakang pendidikan kontraktor yang pernah melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat ?

1.5 Objektif Kajian

Kajian yang akan dijalankan ini adalah bagi mencapai 5 objektif utama seperti berikut :

1. Mengenalpasti skop kerja kecil yang ditawarkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat kepada para usahawan.
2. Mengenalpasti kaedah pengagihan kerja kecil yang diamalkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat.
3. Mengenalpasti kriteria-kriteria yang diberikan pertimbangan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat dalam memilih kontraktor untuk melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan.
4. Mengenalpasti masalah-masalah syarikat kontraktor yang pernah melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat.
5. Mengenalpasti latar belakang pendidikan kontraktor yang pernah melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat.

Di akhir kajian, satu modul rujukan akan dihasilkan di mana kandungan modul tersebut adalah berdasarkan kepada hasil kajian yang telah diperolehi. Disamping itu, beberapa maklumat tambahan akan dimuatkan dalam modul tersebut supaya ianya berguna untuk dijadikan bahan rujukan tambahan kepada pengguna sasaran.

1.6 Skop Kajian

Kajian yang dibuat meliputi skop berikut :

1. Kajian dijalankan ke atas perlaksanaan kerja kecil yang ditawarkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat sahaja.
2. Kajian dijalankan ke atas kontraktor Kelas F yang pernah melaksanakan kerja kecil yang ditawarkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat sahaja.

1.7 Kepentingan Kajian

Apabila membincangkan tentang kepentingan kajian, maka ia akan melibatkan dua pihak yang utama secara langsung iaitu Majlis Perbandaran Batu Pahat dan juga kontraktor Kelas F. Kepentingan kajian ini kepada Majlis Perbandaran Batu Pahat adalah ia dapat mendedahkan peluang-peluang kerja kecil yang boleh dilaksanakan oleh para usahawan kecil khususnya kontraktor Kelas F. Melalui pendedahan di dalam kajian ini, maka pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat boleh membuka peluang lebih besar kepada para kontraktor Kelas F untuk membuat tawaran sebutharga dan seterusnya harga tawaran yang kompetitif diperolehi, di samping mendapatkan kontraktor yang benar-benar berkaliber dalam menjalankan kerja kecil yang ditawarkan.

Bagi pihak kontraktor pula, kajian ini boleh dijadikan panduan semasa proses mengisi sebutharga. Ini kerana di dalam kajian ini, penyelidik akan membincangkan tentang kriteria-kriteria yang perlu diberi perhatian oleh pihak kontraktor semasa proses sebutharga dilakukan. Di samping mengetahui kaedah pemberian kerja kecil yang diamalkan, pihak kontraktor juga boleh mengetahui skop kerja kecil yang ditawarkan oleh Majlis Perbandaran Batu Pahat melalui kajian yang dijalankan ini. Kontraktor yang ingin mendapatkan peluang kerja di Majlis Perbandaran Batu Pahat perlu tahu skop kerja kecil yang ditawarkan dan mengetahui kaedah pengagihan untuk kerja tersebut dilakukan untuk mengelakkan kontraktor terlepas peluang untuk

bersaing bagi mendapatkan kerja tersebut. Adalah penting bagi pihak kontraktor untuk mengambil tahu tentang skop kerja yang hendak dilakukan untuk memastikan sebutuharga yang diisi tidak terlalu tinggi atau terlalu rendah.

Bagi usahawan yang baru menceburkan diri dalam bidang pengkontraktoran, mereka boleh merujuk kajian ini untuk mengenalpasti apakah masalah yang dihadapi dalam melaksanakan kontrak kerja kecil khususnya di Majlis Perbandaran Batu Pahat dan seterusnya membuat perancangan strategik bagi mengelak masalah tersebut. Kajian ini juga penting kepada bakaI usahawan yang ingin menceburkan diri sebagai kontraktor pembinaan khususnya dalam Kelas F di mana mereka boleh mengenalpasti apakah latar belakang pendidikan yang sesuai dan diperlukan untuk mendaftar dalam kelas tersebut. Secara keseluruhannya, kajian ini boleh dijadikan panduan atau modul bagi dijadikan rujukan tentang kemampuan kontraktor untuk mendapatkan kerja kecil, umumnya di mana-mana badan kerajaan dan khususnya di Majlis Perbandaran Batu Pahat.

1.8 Definisi Istilah Dan Operasional

Projek Sarjana ini bertajuk "Penglibatan Usahawan Dalam Peraksanaan Kerja Kecil Di Majlis Perbandaran Batu Pahat : Satu Kajian Kes". Berikut adalah definisi-definisi istilah yang berkaitan dengan kajian ini :

a) Usahawan

Seseorang yang mulakan sesuatu (berinisiatif), pandai menggunakan idea atau kaedah baru (kreatif), sentiasa membuat pembaharuan dan pengubahsuaian (inovatif), gagah menghadapi risiko serta berusaha untuk menjayakan sesuatu (Loo Chee Kuang, 1993).

b) Usahawan Bumiputera

Pengusaha yang terdiri daripada kalangan orang-orang Melayu atau pribumi lain yang mengusahakan sesuatu perniagaan serta mempunyai ciri-ciri usahawan seperti berinisiatif, kreatif, inovatif dan berorientasikan kejayaan.

c) Kontraktor

Merujuk kepada orang atau syarikat yang menguruskan sesuatu (seperti mendirikan bangunan, membekalkan barang dan lain-lain) berdasarkan perjanjian (Kamus Dewan, 1989).

d) Kontraktor Bumiputera

Syarikat kontraktor yang ditubuhkan oleh orang Melayu, atau Kaum Asli kaum Pribumi Sarawak dan Sabah sebagaimana mengikut Perkara 160 (2) dan Fasal (6) Perkara 160 (A) dan Fasal (6) Perkara 161A Perlembagaan Malaysia.

e) Kontraktor Kelas F

Merujuk kepada syarikat kontraktor bersaiz kecil yang layak menender pelbagai kerja awam dan mempunyai modal minimum RM 5,001. Ia adalah kategori syarikat kontraktor paling kecil berdaftar dengan Pusat Perkhidmatan Kontraktor (PKK). Semua kontraktor Kelas F adalah bertaraf Bumiputera, dari itu tidak timbul soal pemberian taraf. Ini bermakna kontraktor Kelas F adalah kontraktor Bumiputera dan tidak perlu memohon pengiktirafan Taraf Bumiputera.

f) Dasar Ekonomi Baru (DEB)

Dasar Ekonomi Baru (DEB) dibentuk untuk membasmi kemiskinan dan menyusun semula struktur masyarakat. Matlamatnya adalah untuk mencapai sekurang-kurangnya 30 peratus penyertaan Bumiputera dalam pelbagai sektor ekonomi negara. DEB juga bermatlamat untuk mewujudkan suatu Masyarakat Perdagangan dan Perindustrian (Chamhuri Siwar, *et. al.* 1992).

g) Majlis Perbandaran Batu Pahat

Merujuk kepada badan kerajaan yang menguruskan hal ehwal perlaksanaan dan pengagihan kerja kecil kepada usahawan yang layak.

h) Pusat Khidmat Kontraktor (PKK)

Merujuk kepada agensi kerajaan yang bertanggungjawab untuk mendaftar mana-mana kontraktor (Bumiputera dan bukan Bumiputera) yang ingin mendapatkan kontrak-kontrak kerajaan.

i) Lembaga Pembangunan Industri Pembinaan Malaysia (CIDB)

Merujuk kepada agensi kerajaan yang terlibat secara langsung dalam sektor pembinaan di Malaysia. Antara fungsi utama Lembaga ini adalah mendaftar dan mengiktiraf (accredit) kontraktor, membatalkan, menangguh dan juga mengiktiraf semula pendaftaran mana-mana kontraktor.

BAB II

KAJIAN LITERATUR

2.1 Pengenalan

Bidang keusahawanan merupakan satu bidang yang melibatkan individu-individu yang mempunyai ciri-ciri istimewa tertentu yang tidak dimiliki oleh golongan biasa. Usahawan merupakan mereka yang berusaha dalam menggembeleng dan menggunakan faktor-faktor pengeluaran seperti tanah, buruh dan modal. Mereka juga memainkan peranan dalam menggerakkan modal dan keupayaan yang dimiliki untuk menghasilkan barang dan perkhidmatan, mewujudkan pasaran serta mengagihkan barang dan perkhidmatan bagi memenuhi keperluan dan kehendak pengguna.

Golongan ini merupakan pencetus kepada pertumbuhan ekonomi kerana ia menyumbang dalam banyak perkara seperti peluang pekerjaan, memenuhi kehendak dan keperluan masyarakat serta mempertingkatkan taraf hidup melalui penemuan-penemuan, penciptaan baru dan hasil usaha yang mereka jalankan. Usahawan dinilai daripada sikapnya yang berjimat cermat, jujur, menepati janji, rajin dan bekerjasama. Mereka juga merupakan pihak yang sentiasa mencari dan berusaha untuk mengenalpasti dan seterusnya mendapatkan peluang-peluang perniagaan yang wujud. Hasil daripada usaha mereka akan memberikan kepentingan bukan sahaja kepada keuntungan diri sendiri malahan kepada masyarakat dan juga negara (Mat Hassan Esa, 1992).

Antara bidang yang boleh diceburi oleh para usahawan adalah dalam bidang pengkontraktoran. Bidang pengkontraktoran merupakan antara bidang yang penuh dengan cabaran. Para usahawan yang memilih untuk bergelar kontraktor sentiasa menghadapi pelbagai ketidakpastian yang disebabkan oleh beberapa faktor sama ada dalaman atau luaran. Sektor pengkontraktoran diakui sebagaimana dijelaskan dalam Berita Harian, 23 Februari 1996 yang mengakui bahawa bidang ini merupakan salah satu daripada aktiviti keusahawanan yang telah memainkan peranan penting dan menjadi pemangkin kepada pembangunan negara yang berkembang pada kadar 13.9 peratus setahun pada waktu itu. Kenyataan ini adalah selari dengan pendapat yang telah dikemukakan oleh ramai ahli ekonomi bahawa bidang ini telah menjana banyak aktiviti ekonomi dengan mempengaruhi aktiviti pengeluaran bahan-bahan, komponen, peralatan dan logi pembinaan, perumahan dan perniagaan.

Di Malaysia, pendaftaran kontraktor Kelas F adalah yang tertinggi. Kebanyakan mereka ini mengambil kerja-kerja daripada kontraktor utama sebagai subkontraktor. Disamping itu mereka juga mempunyai hak serta kemampuan secara dasarnya untuk mengambil kerja secara terus daripada majikan. Majikan utama bagi kontraktor dalam kelas ini adalah agensi atau badan kerajaan termasuk Majlis Perbandaran Batu Pahat. Di Majlis Perbandaran Batu Pahat, terdapat berbagai jenis kerja kecil yang ditawarkan untuk dilaksanakan oleh kontraktor Kelas F seperti kerja-kerja membina jalan, membaiki jalan, kerja-kerja lanskap, membina kemudahan awam, membersih kawasan untuk beriadah, memasang longkang dan lain-lain. Biasanya, kerja-kerja kecil ini mengambil masa yang singkat untuk perlaksanaannya.

2.2 Usahawan dan Keusahawanan

Perkataan usahawan dalam bahasa Inggeris "entrepreneur" yang bermaksud memikul (tugas) atau mencuba (Abdul Aziz, 1977). Daripada awal penggunaan perkataan "entrepreneur" oleh Richard Cantillon iaitu kira-kira dalam tahun 1775 sudah jelas dirujukkan kepada kegiatan perniagaan. Perkataan usahawan popular di kalangan masyarakat Malaysia hanya pada pertengahan tahun 1970-an. Ia timbul

dalam konteks penggubalan dan perlaksanaan Dasar Ekonomi Baru (DEB) selepas tahun 1969.

Pembangunan usahawan di kalangan peribumi diakui penting dalam usaha mengimbangi struktur pencapaian ekonomi pelbagai ras. Walaupun dalam kosa Bahasa Melayu, perdagangan atau perniagaan adalah sinonim dengan usahawan. Menurut Samad Buang (1994), usahawan adalah pencipta, pengurus perniagaan, penanggung risiko dan sebagainya. Ciri-ciri usahawan yang berjaya ialah kreatif, inovatif, rajin, tekun, mempunyai keyakinan diri, berani menghadapi risiko, berpandangan jauh, berkebolehan untuk mengurus, cermat, berhati-hati, bertanggungjawab, jujur, amanah dan sebagainya (Loo Chee Kuang, 1993). Kesimpulannya, usahawan adalah orang yang mengusahakan sesuatu perusahaan (Abdul Aziz, 1977).

Bidang keusahawanan merupakan satu kerjaya yang sangat mencabar. Seseorang yang ingin menjadi usahawan perlu menimba ilmu dan kemahiran yang sesuai dengan bidang yang akan diceburi. Dengan memiliki asas ilmu yang mantap dan persediaan yang mencukupi, seseorang usahawan itu mempunyai peluang yang lebih cerah untuk berjaya. Keusahawanan merujuk kepada aktiviti individu dalam bidang perniagaan atau perkhidmatan (Samad Buang, 1994). Individu yang menceburkan diri dalam bidang keusahawanan ini dinamakan usahawan.

2.3 Kontraktor Kelas F

Kontraktor boleh didefinisikan sebagai usahawan atau firma perniagaan yang memasuki sesuatu kontrak (undertake contract) bagi menyiapkan projek dalam jangkamasa kontrak dengan bayaran yang dipersetujui. Secara umumnya kontraktor boleh dipecahkan kepada tiga kategori utama, iaitu kontraktor pembinaan bangunan, kontraktor pembinaan kejuruteraan awam dan juga kontraktor mekanikal dan elektrikal. Kontraktor-kontraktor akan dikelaskan kepada kelas masing-masing berdasarkan kepada nilai projek ataupun kos kerja yang boleh dilaksanakan oleh mereka. Kelas-kelas pendaftaran serta kos kerja yang boleh dilaksanakan oleh

kontraktor yang berdaftar di Pusat Khidmat Kontraktor adalah seperti pada jadual 2.1 di bawah.

Jadual 2.1 : Kelas Pendaftaran Kontraktor

Kelas	Modal Berbayar (RM)	Had Kewangan (RM)
A	600,001	4,000,001 ke atas
B	400,001	2,000,001 - 8,000,000
BX	200,001	1,000,001 - 4,000,000
C	100,001	750,001 - 2,000,000
D	35,001	150,001 - 750,000
E	17,501	100,001 - 350,000
EX	7,501	50,001 - 150,000
F	5,001	100,000 ke bawah

Untuk pendaftaran di dalam Kelas F, ia hanya dikhurasukan untuk syarikat perseorangan Bumiputera dan syarikat-syarikat yang 100% Bumiputera dari segi pegangan saham, lembaga pengarah, pengurusan dan pekerja. Peruntukan ini antara lain adalah untuk membantu dan menggalakkan golongan Bumiputera mencebur入 bidang ekonomi seperti yang hendak dicapai di dalam matlamat Dasar Ekonomi Baru.

Untuk mendapatkan lesen di dalam Kelas F, ia merupakan satu perkara yang agak mudah. Antara syarat yang dikehendaki oleh Pusat Khidmat Kontraktor untuk seseorang yang baru hendak mendaftar adalah ia mempunyai sedikit pengetahuan di dalam bidang pembinaan. Syarat lain adalah individu yang hendak mengambil lesen tersebut perlulah menyertai mana-mana kursus sama ada yang ditawarkan oleh Jabatan Kerja Raya, Kementerian Pembangunan Usahawan, Majlis Amanah Rakyat, Pusat Khidmat Kontraktor dan Lembaga Pembangunan Industri Pembinaan Malaysia. Syarat akhir yang agak penting adalah individu tersebut hendaklah

mempunyai modal berbayar sekurang-kurangnya RM 5,001.00 bagi mendaftar dalam kelas yang dimaksudkan.

Kontraktor Kelas F pada kebiasaannya tidak mempunyai jumlah pekerja yang ramai dan tetap. Pada kebiasaannya, Pekerja-pekerja yang diambil adalah dengan menggunakan sistem kontrak dan jangkamasa perkhidmatan pekerja tersebut adalah bergantung kepada jumlah tempoh masa penyiapan sesuatu kerja dan jumlah kerja yang akan dilaksanakan.

Hasil daripada galakan dan bantuan daripada pihak kerajaan, jumlah golongan Bumiputera yang mendaftar di dalam kelas ini semakin bertambah. Ini adalah kerana ramai yang menganggap dengan menceburkan diri dalam bidang pengkontraktoran, maka keuntungan dapat diperolehi dengan mudah dan cepat. Kesan daripada persepsi tersebut tanpa memikirkan risiko yang bakal dihadapi, maka ramai diantara kontraktor di dalam kelas ini tidak mempunyai pengetahuan yang cukup, modal, asas pengurusan dan pengetahuan teknikal yang baik. Akibatnya banyak kerja yang dilaksanakan tidak dapat dilaksanakan dan disiapkan dengan sempurna.

Kontraktor Kelas F juga tidak dapat mengelak daripada menghadapi pelbagai masalah. Menurut Sudin Harun *et. al* (1999), kontraktor Bumiputera termasuk Kelas F menghadapi beberapa permasalahan utama dalam perusahaan yang dijalankan seperti masalah dalam pengurusan strategik, pengurusan kewangan, pengurusan pemasaran, pengurusan sumber manusia, polisi dan prosedur kerajaan serta masalah berhubung operasi dan peribadi sendiri.

Bagi mengatasi masalah-masalah yang sering dihadapi oleh kontraktor Kelas F, kerajaan melalui kementerian dan juga badan-badan yang terlibat terus mengadakan pelbagai usaha untuk meningkatkan produktiviti dan kualiti kerja kontraktor Kelas F. Melalui Majlis Amanah Rakyat, Pusat Daya Pengeluaran Negara dan Pusat Khidmat Kontraktor, banyak kursus latihan telah diadakan untuk meningkatkan prestasi kontraktor khususnya dalam Kelas F.

2.4 Pengenalan Kerja Kecil

Kerja kecil yang ditawarkan oleh pihak Majlis Perbandaran Batu Pahat secara umumnya adalah kerja-kerja yang tidak melebihi RM 100,000.00. Kebanyakan kerja-kerja ini (kecil) tidak memerlukan kemahiran yang luas untuk dilaksanakan. Kebanyakan kontraktor Bumiputera mampu menjalankan kerja-kerja ini dengan baik dan hanya memerlukan modal pusingan yang rendah. Sebagai salah sebuah badan Kerajaan, Majlis Perbandaran Batu Pahat perlu merujuk kepada Surat Pekeliling Perbendaharaan yang dikeluarkan oleh Ketua Setiausaha Perbendaharaan, Kementerian Kewangan dalam mengagihkan kerja-kerja kecil yang ingin dilaksanakan.

Bagi perolehan kerja-kerja yang bernilai tidak melebihi RM 100,000.00 boleh dipanggil secara "requisition" dengan menggunakan Jadual Kadar Harga Kejuruteraan Awam. Kerja yang dipanggil secara "requisition" ialah kerja-kerja kecil dan pembaikan yang tidak mengubah struktur asal. Bagi kerja-kerja yang dianggarkan bernilai melebihi RM 20,000.00 hingga RM 100,000.00, pemilihan kontraktor bagi kerja-kerja sedemikian hendaklah dibuat secara adil seperti undian atau pusingan atau sebutharga dikalangan kontraktor Kelas F yang berdaftar dengan Pusat Khidmat Kontraktor (PKK) di bawah kepala dan sub-kepala yang berkaitan. Dalam keadaan darurat Arahan Perbendaharaan 173.2 boleh digunakan.

Sebarang kerja yang nilainya dianggarkan tidak melebihi RM 20,000.00 boleh dibuat lantikan terus dikalangan kontraktor Kelas F yang berdaftar dengan Pusat Khidmat Kontraktor (PKK) di bawah kepala dan sub-kepala yang berkaitan.

Pemilihan kontraktor secara lantikan terus, undian dan pusingan hendaklah dibuat kepada kontraktor yang berdaftar di bawah kepala dan sub-kepala yang berkaitan sahaja. (Kepala dan sub-kepala adalah istilah yang digunakan di PKK).

Bagi perolehan kerja-kerja kecil atau pembaikan yang tidak mengubah struktur asal dan tidak mempunyai Jadual Kadar Harga Kejuruteraan Awam yang bernilai melebihi RM 20,000.00 hingga RM 200,000.00 sebutharga hendaklah dipelawa di kalangan kontraktor yang berdaftar di Pusat Khidmat Kontraktor (PKK)

di bawah kepala dan sub-kepala yang berkaitan. Bagi kerja-kerja bukan "requisition" yang bernilai melebihi RM 50,000.00 hingga RM 200,000.00 hendaklah dipelawa secara sebutharga.

Manakala bagi perlaksanaan kerja-kerja baru atau penyenggaraan, pemberian, ubah suai dan naik taraf jalan yang melibatkan perubahan struktur asal serta kerja-kerja elektrikal dan mekanikal hendaklah dirujuk kepada Jabatan Teknik selaras dengan AP 182.

Jumlah kerja kecil yang hendak dilaksanakan pada setiap tahun oleh sesebuah badan kerajaan khususnya pihak berkuasa tempatan adalah terhad kepada kuota tertentu sahaja dan perlu melalui beberapa proses sebelum diluluskan perancangan perlaksanaannya. Sesuatu projek kerja kecil yang dicadangkan haruslah mempunyai kepentingan yang jelas kepada rakyat dan juga kerajaan.

2.5 Kaedah Pengagihan Kerja Secara Undian, Lantikan Terus dan Sebutharga

Secara umumnya pemberian kerja kecil untuk dilaksanakan oleh kontraktor boleh dipecahkan kepada beberapa kaedah iaitu secara undian, lantikan terus bagi kerja segera atau kecemasan, dan sebutharga. Undian merupakan suatu kaedah pengagihan kerja yang dilakukan secara rahsia. Kaedah pengundian dijalankan dengan menggulungkan kertas-kertas undi satu persatu dan dimasukkan ke dalam satu bekas atau kotak dan digaul atau digoncang dengan rapi. Giliran mengambil kertas undi daripada kotak atau bekas undi hendaklah mengikut susunan angka bilangan di dalam jadual senarai pendaftaran. Kontraktor yang berjaya memperolehi kertas yang mengandungi sesuatu nombor, hendaklah diberikan kerja yang mempunyai nombor yang sama. Contohnya, kontraktor yang mendapat nombor undian lima akan menunggu gilirannya untuk mendapatkan kerja kecil yang dikeluarkan pada kali kelima.

Bekas Ketua Pengarah Kerja Raya, melalui suratnya bil. (1) dalam PKR.A/24/2100 bertarikh 29 November 1975 telah menetapkan kerja-kerja kecil yang boleh dianggap sebagai kerja segera / kecemasan adalah kerja-kerja yang berikut sahaja iaitu :

- a. Bumbung tiris yang boleh menyebabkan kerosakan pada bangunan.
- b. Kebocoran tangki-tangki air yang boleh menyebabkan kerosakan siling dan sebagainya.
- c. Kerosakan yang terdapat pada pintu-pintu dan tingkap-tingkap yang menyebabkan bangunan itu tidak boleh dikunci.
- d. Pokok-pokok tumbang atau ranting-ranting patah yang merosakkan bangunan.
- e. Sekatan pada sistem saliran.

Pemberian kerja segera / kecemasan hendaklah diberikan kepada kontraktor mengikut giliran dari senarai kontraktor Kelas F yang dianggap sesuai untuk menjalankan kerja-kerja segera / kecemasan. Senarai itu hendaklah dibuat mengikut bidang kepakarannya dan sentiasa dikemaskini.

Sebutharga ialah satu cara perolehan bagi kerja-kerja kecil yang nilainya dianggarkan melebihi RM 20,000.00 tidak melebihi RM 200,000.00. Semua kerja sebutharga hendaklah dipelawa kepada kontraktor Kelas F yang berdaftar dengan Pusat Khidmat Kontraktor di bawah Kepala dan Sub-kepala yang bersesuaian. Melalui kaedah sebutharga, sekumpulan kontraktor dijemput untuk meletakkan satu harga bagi kerja-kerja kecil yang mana terlebih dahulu telah ditetapkan penentuannya.

2.6 Permasalahan Kontraktor Bumiputera

Kesan daripada kemajuan sains dan teknologi, industri pembinaan menjadi semakin kompleks dan kompetitif. Oleh itu, tidak dapat dinafikan bahawa faktor kejayaan sesuatu projek pembinaan banyak bergantung kepada aspek kemahiran pengurusan, kedudukan kewangan dan prestasi organisasi pihak terlibat khususnya

kontraktor. Kebanyakan daripada masalah dan kegagalan yang melibatkan kontraktor Kelas F adalah berpunca daripada kekurangan satu atau lebih komponen yang diperlukan oleh sesebuah firma kontraktor pembinaan. Apa yang jelas ialah keupayaan kontraktor Bumiputera belum membanggakan dan tidak ramai yang mampu berdikari tanpa bantuan dan bimbingan berterusan pihak Kerajaan.

Sudin Haron *et. al* (1999), telah menjelaskan bahawa terdapat enam permasalahan utama yang dihadapi oleh kontraktor Bumiputera iaitu pengurusan strategik, pengurusan kewangan, pengurusan pemasaran, pengurusan sumber manusia, polisi dan prosedur kerajaan, serta masalah operasi dan peribadi sendiri.

2.6.1 Pengurusan Strategik

Pengurusan strategik melibatkan unsur-unsur bagaimana sesebuah organisasi menetapkan halatuju masing-masing. Bagi memastikan sesuatu perancangan dan halatuju dicapai, maka usahawan yang terlibat mestilah mempunyai perancangan-perancangan tertentu yang akan memberi maklumat mengenai kedudukan semasa dan akan datang berhubung syarikatnya. Seseorang kontraktor sepatutnya tahu mengenai kedudukan kewangannya, carta kerja projek yang sedang dijalankan dan apa yang mahu dicapai pada masa akan datang. Maklumat-maklumat seperti ini sepatutnya disediakan secara bertulis dan sentiasa disemak untuk mengetahui apakah perjalanan perniagaan mengikut landasan yang telah ditetapkan.

Berryman (1994) telah menyenaraikan perbincangan mengenai aspek ini kepada tiga perkara utama iaitu kekurangan perancangan umum, kekurangan kepelbagaian dan perkembangan. Manakala Kelly dan Young (1983) pula menyatakan bahawa dengan memperbaiki perancangan boleh membantu kelangsungan sesebuah syarikat dan seterusnya mereka berpendapat terdapat dua faktor utama yang perlu diubah bagi membolehkan perlaksanaan pengurusan strategik secara berkesan iaitu perubahan dari segi struktur organisasi dan sikap pekerja. Di sini dapat dilihat wujudnya hubungan yang rapat di antara pengurusan strategik dengan pengurusan sumber manusia.

2.6.2 Pengurusan Kewangan

Pengurusan kewangan di dalam konteks ini adalah untuk mengkaji sejauh manakah kontraktor Bumiputera menghadapi masalah kewangan dan apakah punca kepada masalah tersebut. Penemuan penyelidikan-penyeleidikan terdahulu banyak menunjukkan bahawa salah satu punca kepada masalah kewangan seseorang usahawan ialah mencebur i bidang perniagaan tanpa modal yang mencukupi. Modal untuk perniagaan kebiasaannya datang daripada dua punca iaitu sumbangan diri sendiri dan sumbangan pihak luar.

Berryman (1994) telah mengkategorikan masalah ini kepada tujuh aspek utama iaitu pengurusan kredit dan hutang lapok, kawalan ke atas akaun belum bayar / kawalan hutang, kawalan inventori, analisis aliran tunai atau kecairan, kekurangan rekod perakaunan, kawalan kewangan yang lemah dan kurang bimbingan. Kesan daripada kurang bimbingan akan menyebabkan kurangnya pengetahuan dan ketidak cekapan, seterusnya timbul aspek lain dalam masalah pengurusan kewangan sehingga mereka terpaksa bergantung kepada akauntan bebas dan persendirian. Dalam satu kajian lain, Dahn (1992) mendapati institusi kewangan kurang bersedia untuk menyediakan modal kepada firma kecil kerana disebabkan oleh hasil pulangan yang rendah dan terpaksa menghadapi risiko yang tinggi.

2.6.3 Pengurusan Pemasaran

Pengurusan pemasaran di dalam konteks penyelidikan ini meliputi aspek-aspek siapa pelanggan kontraktor dan sejauh mana keupayaan mereka boleh memenuhi kehendak pelanggannya. Keupayaan kontraktor melebarkan sasaran pasarnya dan mampu menghasilkan kerja yang berkualiti boleh membantu dalam memanjangkan jangka hayat perniagaannya. Sehubungan dengan masalah ini, Berryman (1994) telah mendapati bahawa terdapat lapan permasalahan yang dikenalpasti hasil daripada temuan-temuan yang lalu. Permasalahan ini melibatkan jualan atau permintaan yang terhad terhadap barang yang dikeluarkan, pasaran yang terhad, lokasi yang tidak tepat, terlalu bergantung kepada pelanggan yang

sedikit bilangannya, kurang kemampuan untuk bersaing, gelagat pesaing, masalah agihan dan pembiayaan pelanggan baru.

2.6.4 Pengurusan Sumber Manusia

Disamping permasalahan-permasalahan yang dinyatakan di atas, didapati faktor tenaga manusia adalah penentu utama kepada keberkesanan aktiviti keusahawanan. Pengurusan sumber manusia meliputi masalah yang dihadapi oleh sesebuah syarikat kontraktor berkenaan dengan tenaga kerjanya. Ini disebabkan masalah seperti kesukaran mendapatkan tenaga kerja, pekerja meninggalkan tugas sebelum tugas itu disiapkan sepenuhnya dan kaedah pengurusan tenaga kerja yang tidak sempurna boleh mengganggu kelincinan projek yang dijalankan oleh seseorang kontraktor.

Berkaitan dengan permasalahan ini, Berryman (1994) telah mendapati bahawa terdapat dua aspek utama yang menyumbang kepada permasalahan ini iaitu pertama permasalahan "personal" dan "personnel". Keduanya ialah soal tenaga kerja yang tidak berkemahiran. Sinha (1996) mendapati bahawa permasalahan praktikal yang dihadapi oleh semua jenis perniagaan adalah sama dan faktor manusia yang membezakan diantara syarikat yang 'sihat' dengan yang 'sakit'. Menurut beliau, faktor tenaga manusia boleh dibahagikan kepada tiga iaitu :

1. Latar belakang dan ciri-ciri demografi peniaga.
2. Kepercayaan, nilai, orientasi dan kemahiran manipulatif.
3. Gaya kepimpinan.

Faktor-faktor ini memainkan peranan yang kritikal dalam melahir dan membangunkan sesebuah syarikat perniagaan.

2.6.5 Polisi dan Prosedur Kerajaan

Oleh kerana kebanyakan kontraktor Kelas F sama ada bergantung atau sangat bergantung kepada kontrak kerajaan, maka kemungkinan besar ada di antara polisi dan prosedur yang dikenakan oleh pihak kerajaan merupakan masalah kepada kontraktor. Antara bentuk masalah berkaitan polisi dan prosedur kerajaan yang dihadapi oleh pihak kontraktor adalah seperti amalan tidak beretika di kalangan pegawai kerajaan yang terlibat, kerena birokrasi yang terlalu banyak, terdapat unsur pilih kasih di dalam pengagihan kerja, tidak mendapat kerjasama daripada pegawai PKK dan pengeluaran tender / sebutharga tidak mengikut peraturan.

2.6.6 Masalah Operasi dan Peribadi Kontraktor

Masalah operasi dan peribadi di dalam konteks ini meliputi tahap pengetahuan kontraktor di dalam beberapa aspek pengurusan. Beberapa perkara yang termasuk di dalam masalah operasi dan peribadi kontraktor adalah meliputi tahap pengetahuan yang dimiliki meliputi aspek membuat anggaran kos tender / sebutharga, pengurusan tapak pembinaan, jaringan (networking), perhubungan awam (PR) dan pengurusan masa. Beberapa aspek yang termasuk dalam masalah sikap dan keadaan kontraktor adalah meliputi ketiadaan jentera yang mencukupi apabila mendapat kerja yang baru, pembelian jentera baru dan menjadi sub kepada kontraktor lain.

Manakala beberapa perkara lain yang termasuk dalam masalah operasi dan peribadi kontraktor adalah seperti sikap dan kualiti kontraktor, meliputi aspek keyakinan akan keupayaan sendiri, mempunyai motivasi kerja yang tinggi, bermotivasi untuk kejayaan yang seterusnya, mengambil berat akan masa depan perniagaan, sentiasa mahu belajar daripada kesilapan sendiri dan orang lain, mempunyai sifat kepimpinan dan sebagainya.

Kesimpulannya, secara keseluruhan menunjukkan bahawa terdapat enam masalah utama yang biasa dihadapi oleh kontraktor Bumiputera. Keenam-enam masalah tersebut boleh diterima dalam mengenalpasti masalah-masalah yang

RUJUKAN

Abd. Ghani Othman (2001). "Johor Pastikan Usahawan Bumiputera Tidak Tercicir." Berita Harian, 26 Januari 2001.

Abdul Aziz Mohammad (1977). "Malay Enterpreneur in Development." University of Southern California : Tesis Ph.D.

Abdul Majid Salleh dalam Chamsuri Siwar et. al (1992). "Ekonomi Bumiputera Selepas 1990." Bangi : Universiti Kebangsaan Malaysia.

Adnan Alias (1992). "Asas Keusahawanan." Kuala Lumpur : Ampang Press.

Ahmad Muhamzrin bin Abdullah (2000). "Sistem Pengagihan Kerja Kecil Oleh Pihak Majlis Bandaraya Johor Bahru." Universiti Teknologi Malaysia : Tesis Ijazah Sarjana Muda.

Azmi Khalid (2000). "Kontraktor Kelas F Diberi Lebih Peluang." dalam Warta Arkib Kementerian Pembangunan Usahawan (2000). Kuala Lumpur : Kementerian Pembangunan Usahawan.

Barjoyai Bardai (2000). "Keusahawanan dan Perniagaan Bahagian Satu." Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

Berryman (1994). dalam Sudin Haron, Ab. Aziz Yusof, Abdul Rahim Othman (1999). "Bumiputera di Sektor Pegkontraktoran : Isu dan Cabaran." Alor Setar : Ustaras Sdn. Bhd.

Biro Rundingan dan Inovasi UKM dan Builders Info Centre Sdn. Bhd. (2002). "Kursus Asas Kontraktor Binaan." Kuala Lumpur : Tidak diterbitkan.

Chamsuri Siwar, Mohd Yusof Kasim dan Abdul Malik Ismail (1992). "Ekonomi Bumiputera Selepas 1990." Bangi : Universiti Kebangsaan Malaysia.

Cohen, L. dan Manion, L. (1985). "Research Methods in Education." London : Crom-Helm.

Dahn (1992). dalam Sudin Haron, Ab. Aziz Yusof, Abdul Rahim Othman (1999). "Bumiputera di Sektor Pegkontraktoran : Isu dan Cabaran." Alor Setar : Ustaras Sdn. Bhd.

Denicolo, P. (1988). "Developments in Educational Research Methods." Occasional Paper Presented at University of Nepal, Julai : Tidak diterbitkan.

Ee Ah Meng (1998). "Pendidikan di Malaysia II (Semester V) : Shah Alam : Penerbit Fajar Bakti.

Gilbert, J. dan Pope, M. (1990). "Doing Research in Teaching and Learning." Surrey : University of Surrey.

Institut Kerja Raya Malaysia (1993). "Pengenalan Untuk Juruukur Bahan." Kajang : Tidak diterbitkan.

Jaafar Muhamad (1993). "Asas Pengurusan Perniagaan." Kuala Lumpur : Fajar Bakti Sdn. Bhd.

Kamus Dewan Edisi Baru (1989). Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kelly dan Young (1983). dalam Sudin Haron, Ab. Aziz Yusof, Abdul Rahim Othman (1999). "Bumiputera di Sektor Pegkontraktoran : Isu dan Cabaran." Alor Setar : Ustaras Sdn. Bhd.

Kerlinger, F. N. (1986). "Foundation of Behavioural Research." Fort Worth : Holt, Rinehart & Winstons.

Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn (2002). "Panduan Menulis Tesis." Batu Pahat : Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn.

Krejeie, R.V dan Morgan, D.W (1970). dalam Roslina Ahmad (2001). "Latar Belakang Pendidikan Teknik dan Vokasional di Kalangan Usahawan Kecil Bumiputera Parit Raja dan Keperluannya Dalam Perniagaan Yang Diceburi : Satu Kajian Kes." Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn : Tesis Ijazah Sarjana.

Loo Chee Kuang (1993). "Perdagangan." Johor Bahru : Penerbitan Pelangi.

Mahathir Mohamad (2001). "Pembentangan Rang Undang-undang Perbekalan (2002) di Dewan Rakyat pada 19 Oktober 2001." Kuala Lumpur : Kerajaan Malaysia.

Mahathir Mohamad (2001). "Perutusan Belanjawan Tahun 2002 pada 06 Disember 2001." Kuala Lumpur : Kerajaan Malaysia.

Malaysia (2001). "Surat Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 tahun 2001 : Had Nilai Perolehan, Kuasa, Tanggungjawab Lembaga Perolehan Dan Jawatankuasa Sebut Harga : K.KEW/PK/1100/000000/10/31 Jld. 10(4).

Marsum Paing (2001). Dalam Mohd. Sani Md. Said. "Dasar Penswastaan : Kontraktor Kelas Bawahan Semakin Terhimpit." Dewan ekonomi, Jun 2001. Petaling Jaya : Media Network Sdn. Bhd. Hlm 34-35.

Mat Hassan Esa (1992). "Pelan Induk Budaya Keusahawanan." dalam Chamsuri Siwar et. al. Ekonomi Bumiputera Selepas 1990. Bangi : Universiti Kebangsaan Malaysia.

Mohamad Najib Abdul Ghafar (1999). "Penyelidikan Pendidikan." Skudai : Universiti Teknologi Malaysia.

Mohamed Nazri Abd. Aziz (2001). "Ucapan Menteri YB Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz di Majlis Penyampaian Sijil Kursus Kontraktor dan Sijil Pendaftaran PKK Kepada Kontraktor." Sumber Maklumat Pembangunan Usahawan. Universiti Malaysia Sabah : Kementerian Pembangunan Usahawan.

Mohd Amir Sharifuddin Hashim (1992). "Sumber Usahawan Bumiputera : Peranan Universiti." dalam Chamsuri Siwar et. al. Ekonomi Bumiputera Selepas 1990. Bangi : Universiti Kebangsaan Malaysia.

Mohd. Idris (2000) dalam Ahmad Muhamzin bin Abdullah. "Sistem Pengagihan Kerja Kecil Oleh Pihak Majlis Bandaraya Johor Bahru." Universiti Teknologi Malaysia : Tesis Ijazah Sarjana Muda.

Mohd. Sani Md. Said (2001). "Dasar Penswastaan : Kontraktor Kelas Bawahan Semakin Terhimpit." Dewan Ekonomi, Jun 2001. Petaling Jaya : Media Network Sdn. Bhd. Hlm 34-35.

Ronstadt dalam Zaidatol Akmaliah Lope Pihi (1993). "Kemahiran Keusahawanan Dalam Pendidikan Vokasional Satu Jaminan Kerjaya." Jurnal Pendidikan Kementerian Pendidikan Malaysia. Jilid (7).

Samad Buang (1994). "Semangat Menjadi Majun Usahawan." Dewan Siswa. Januari 1994. Hlm. 62-63.

Shahidan Kassim (1992). "Pembangunan Usahawan Bumiputera : Prestasi Kini, Prospek dan Cabaran Selepas 1990." dalam Chamhuri Siwar et.al. Ekonomi Bumiputera Selepas Tahun 1990. Bangi : Universiti Kebangsaan Malaysia.

Shahril Marzuki (1993). "Peranan Pendidikan Vokasional Dalam Pembangunan Sumber Tenaga Manusia Bagi Mencapai Matlamat Wawasan 2020." *Jurnal Pendidikan Kementerian Pendidikan malaysia*. Jilid (7).

Sinha (1996). dalam Sudin Haron, Ab. Aziz Yusof, Abdul Rahim Othman (1999). "Bumiputera di Sektor Pegkontraktoran : Isu dan Cabaran." *Alor Setar : Ustaras Sdn. Bhd.*

Sudin Haron, Ab. Aziz Yusof, Abdul Rahim Othman (1999). "Bumiputera di Sektor Pegkontraktoran : Isu dan Cabaran." *Alor Setar : Ustaras Sdn. Bhd.*

Suhaimi Junoh (2000). "Penyelidikan Kualitatif : Satu Pengenalan." *Minda Pendidik* : Edisi Februari. Kuala Lumpur : Jabatan Pendidikan.

Suria Md. Yusof (2001). "Keusahawanan Sebagai Satu Kerjaya : Satu Tinjauan Di Kalangan Pelajar Tahun Akhir Sarjana Muda Kejuruteraan Awam KUiTTHO." *Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn : Tesis Ijazah Sarjana*.

Yep Putih (1985). "Keusahawanan." Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

Warta Arkib Kementerian Pembangunan Usahawan (2000). "Kontraktor Kelas F Diberi Lebih Peluang." Kuala Lumpur : Kementerian Pembangunan Usahawan.

Wiseman, D.C. (1999). "Research Strategies for Education." New York : Wadsworth.

Zaidatol Akmaliah Lope Pihi (1993). "Kemahiran Keusahawanan Dalam Pendidikan Vokasional Satu Jaminan Kerjaya." *Jurnal Pendidikan Kementerian Pendidikan Malaysia*. Jilid (7).